

SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

PÅTALEVEDTAK

Dok. nr. 09

SAK NR 10965807 638/16-123

ETTERFORSKING AV UTILSIKTET AVFYRING MED TJENESTE VÅPEN VED ÅLESUND POLITISTASJON – POLITIBETJENT X

Anmeldelsen

Møre og Romsdal politidistrikt varslet 29. september 2016 Spesialenheten om at et vådeskudd ca. kl. 16:35 samme dag var avfyrt på politivakten i Ålesund. Politibetjent X, som skulle starte på kveldsvakt avfyrte skuddet. Hendelsen medførte ingen personskader.

Spesialenhetens etterforskning

På anmodning fra Spesialenheten ble våpenet, et skarpt skudd, en tomhylse, og et sementstykke som kunne si noe om skuddvinkel og rester av prosjektil sikret. Korridoren og piketten på politivakten i Ålesund med tilstøtende rom ble fotografert av politioverbetjent A. Det er utarbeidet rapport om åstedsundersøkelsene.

Politibetjent X er avhørt som mistenkt.

Politistudent B og politiførstebetjent C er avhørt som vitner.

Spesialenheten har fra Møre og Romsdal politidistrikt mottatt utskrift fra politiets Politioperative register for hendelsen, samt rapport om uønsket hendelse.

Spesialenheten har innhentet Møre og Romsdal politidistrikts Spesialinstruks for oppbevaring av våpen og ammunisjon, Politidirektoratets rundskriv 2016/004 "Direktiv for forvaltning av politiets tjenestevåpen og ammunisjon", samt Politidirektoratets rundskriv 2013/13: "Direktiv for forvaltning av politiets tjenestevåpen og ammunisjon".

Nærmere om sakens faktum

På bakgrunn av opplysningene fremkommet i saken legger Spesialenheten til grunn følgende:

Politibetjent X gikk ut av politiskolen i 2013. Han arbeider operativt ved Ålesund politistasjon og er IP4 godkjent for både MP5 og pistol.

Torsdag 29. september 2016 startet han kveldsvakten med å kvittere ut pistol og maskinpistol fra våpenrommet på politistasjonen. Det viste seg at tjenestebilen X skulle overta fortsatt var opptatt i et oppdrag og ikke hadde ankommet politistasjonen. Siden

Spesialenheten for politisaker

Sjefen for Spesialenheten, besøk: Grønnegata 82

Post: Postboks 93, 2301 HAMAR

Tel: 62556100 Faks: 62556102

E-post: post@spesialenheten.no

MWI004

det ble litt venting bestemte X seg for å pusse våpnene. De skulle være fremskutt lagret i tjenestebilen. Han demonterte MP5-en og pusset den. Han satte den så sammen igjen, og gjennomførte en funksjonstest. Deretter tok han ladearmen i bakre stilling og satte inn magasinet med ammunisjon i. Han slapp ikke ladearmen frem igjen. Sikringsfløyen stod på "S", dvs "sikret". Våpenet skulle således være sikret på to måter; både ved at ladearmen stod i bakre stilling uten skudd i kammeret og ved at sikringen var på.

Etter å ha fullført nevnte prosedyre, gikk X inn på piketten og ventet på at tjenestebilen skulle returnere. Piketten er delt opp i to rom; et vaktrom der innsatsleder sitter og et rom med skrivebord for arrestforvarer. X satte seg ved skrivebordet der arrestforvarer pleier å sitte. Han la fra seg MP5-en på en stol ved siden av. Der la han også riggen/beltet med det øvrige utstyret. Han hadde hele tiden visuell kontroll på våpenet og riggen med det øvrige utstyret.

Etter noe tid kom en politihøgskolestudent og opplyste at tjenestebilen var ankommet. X reiste seg og grep tak i MP5-en og riggen med utstyret. Så gikk han korridoren mot garasjen. Han var, som alltid, bevisst på å holde løpet på MP5-en pekende nedover.

Det som så skjedde, var at X ville ta nøklene fra utstyrsbeltet og putte dem i lommen. Da han gjorde dette, mistet han litt av grepet på MP5-en. I ren refleks grep han på nytt for å hindre at den gikk i gulvet. Da kom det et kraftig smell og han forsto at det hadde gått av et skudd. Siden han bar MP5-en med løpet pekende nedover gikk prosjektilet rett ned i gulvet.

Hendelsen var en forferdelig opplevelse for ham. Han har grublet på hvordan dette kunne skje. Han er helt sikker på at ladearmen var i bakre stilling etter at han hadde satt våpenet sammen igjen. Ladearmen må ha blitt slått frem på et eller annet tidspunkt. Han vet ikke når, men har spurt seg om det kan ha skjedd da han holdt på å miste grepet om våpenet. Han har også fundert på om det kan ha skjedd da våpenet ble båret i bærereim hengende løst på siden da han gikk inn på piketten. Han bar flere andre ting i hendene og holdt ikke fysisk i våpnene. Det kan også ha skjedd da han la våpenet på en stol og deretter la utstyrsbeltet sitt oppå våpenet. Dette medførte mye lyd og kan ha ført til at han ikke oppfattet om ladearmen ble slått frem. Han har også fundert på om han kan ha glemt å sette sikringsfløyen på "S".

Der var ikke andre personer i umiddelbar nærhet da vådeskuddet gikk av. Politistudent B befant seg på piketten, men var i rapportrommet. Det er en glassvegg mellom de to rommene på piketten. Politibetjent D befant seg på kjøkkenet.

Spesialenhetens vurdering

Spesialenheten for politisaker skal etterforske og påtaleavgjøre saker der det er spørsmål om ansatte i politiet eller påtalemyndigheten har begått straffbare handlinger i tjenesten, jf. påtaleinstruksen § 34-1.

Saken er vurdert i forhold til straffeloven 2005 § 188 som trådte i kraft 1. oktober 2015. Bestemmelsen rammer uforsiktig omgang med skytevåpen. Det følger av forarbeidene, Ot.prp. nr.8 2007-2008, at bestemmelsen med enkelte endringer erstatter straffeloven av 1902 § 352, og at bestemmelsen i all hovedsak viderefører gjeldende rett.

Straffansvar etter straffeloven § 188 er betinget av at gjerningspersonen har brukt eller behandlet skytevåpenet på en uforsiktig måte og at denne er egnet til å volde fare for andres liv eller helse. Det kreves ikke at handlingen faktisk (rent konkret) har voldt fare for noen. Det er tilstrekkelig at adferden objektivt sett var egnet til dette. Av rettspraksis vises det blant annet til Rt-1989-439 og Rt-1993-96. Uttrykket "andres liv eller helse"

innebærer at fare for lovovertrederens eget liv eller helse ikke rammes. Heller ikke fare for materiell skade rammes.

Skyldkravet er blandet. Det kreves forsett i forhold til den omstendighet at man har med et skytevåpen å gjøre. Det er tilstrekkelig med uaktsomhet i forhold til den "uforsiktige omgang" som er "egnet til å volde fare". Det store farepotensialet ved uforsiktig omgang med skytevåpen ligger til grunn for det strenge aktsomhetskravet i straffeloven § 188.

Det fremgår av Rundskriv 2016/04, Direktiv for forvaltning av politiets tjenestevåpen og ammunisjon pkt. 1.2 at forvaltning av politiets våpen og ammunisjon blant annet er regulert i sikkerhetsbestemmelser for opplæring og øvelse i politiet gitt av Politidirektoratet. Under punkt 1.4.7 er det fremholdt at den enkelte polititjenestemann som er i befatning med våpen og ammunisjon plikter å sette seg inn i direktivet. Punkt 1.4.7 bokstavene a – e lyder:

"Polititjenestemann skal

- a) Kvittere for våpen og ammunisjon ved utlevering fra politiets lager*
- b) Oppbevare våpen uladd og nedspent uten ammunisjon på anvist plass*
- c) Uttak av våpen fra oppbevaringssted skal godkjennes av ansvarlig leder*
- d) Våpen og ammunisjon skal være under fysisk kontroll når dette tas ut av låsbart system fra kjøretøy og annet motorisert transportmiddel*
- e) Ammunisjon til enhåndsvåpen i fremskutt lagring kan bæres i belte eller på annen forsvarlig måte"*

Om de grunnleggende sikkerhetsreglene sies det i informasjonen fra Politihøgskolen at "Alle våpen regnes som ladd inntil man har forvisset seg om det motsatte".

I Møre og Romsdal (daværende Sunnmøre) politidistrikts spesialinstruks for oppbevaring av våpen og ammunisjon, er det i punkt 2.4 "Den enkeltes ansvar" fastsatt at den enkelte skal "Ved fremskutt lagring oppbevare ammunisjon til enhåndsvåpen i belte eller på annen forsvarlig måte. Ammunisjon til tohåndsvåpen skal være nedlåst." I punkt 5.1 er det fastsatt at ammunisjonen for tohåndsvåpen oppbevares sammen med våpnene fremskutt lagret i kjøretøy.

Vitnet politiførstebetjent C, som er UEH-leder og instruktør for operative disipliner, har forklart at hans erfaring er at politibetjent X er faglig godt skolert, og utøver meget god og sikker håndtering av skytevåpen.

Politiførstebetjent C har opplyst at rutineene er noe ulike når det gjelder fremskutt lagring av MP5. Noen tjenestepersoner setter magasinet i MP5 ved fremskutt lagring, og andre lagrer magasinet ved siden av våpenet. MP5 skal uansett være sikret og med ladearm i bakre stilling. I en del av de operative tjenestebilene er ikke lagringsplassen stor nok til at MP5 kan lagres med magasinet i. Når det gjelder pistol, skal den være uladd, og magasin skal bæres i belte.

På spørsmål fra Spesialenheten om magasinet skal være montert i MP5 under fremskutt lagring i bil, forklarte politibetjent X at det kommer an på hvilken bil de kjører. I tjenestebilene med store våpenkasser lagres MP5 med magasin i våpenet. I bilene som har mindre våpenkasser er det ikke plass til å lagre MP5 med magasinet i. I slike biler lagres magasinet ved siden av våpenet.

Spesialenheten finner det bevist at politibetjent X i foreliggende sak har behandlet et skytevåpen på en uforsiktig måte. Uansett hva i hans opptreden som gjorde at våpenet faktisk ble ladet med et skarpt skudd i kammeret og uten at sikringen var påsatt, skyldes

dette en eller annen form for klanderverdig opptreden fra Xs side. Måten X bar våpenet og utstyrsbeltet på, slik at han holdt på å miste grepet om MP5-en, innebar at han ikke hadde tilstrekkelig kontroll på MP5-en. Skuddet som ble avfyrt var ikke tilsiktet. Det er ikke opplysninger om at det er funksjoneringsfeil ved våpenet.

Spørsmålet blir så om skuddet var egnet til å volde fare for andres liv eller helse. Spesialenheten bemerker at avfiring av skarpe skudd uten sikker bakgrunn og med andre personer i nærheten, i seg selv tilsier et visst fare- og skadepotensiale. I denne saken blir tjenestepersonens plassering i forhold til andre personer og skuddretningen, sentrale momenter i avgjørelsen.

Også prosjektilets beskaffenhet ved at det ble brukt "short stop" ekspanderende (ikke helmantlet) ammunisjon har betydning. Ekspanderende prosjektil er konstruert for å miste det vesentligste av energien ved anslag og derved har prosjektilet mindre rikosjettfare enn tradisjonelle (harde/mantlede) prosjektiler.

Politibetjent X har forklart at våpenet pekte i sikker retning. Det er ingen vitner som har observert hvor munningen på MP5-en pekte da skuddet ble avfyrt. Kulehullets plassering i gulvet underbygger Xs forklaring om at våpenet pekte mot gulvet. Spesialenheten legger derfor til grunn at våpenet ble holdt slik at det pekte nedover. Treffpunktet i gulvet og kulens konstruksjon ved at den mister mesteparten av energien ved anslag taler således for at skuddet ikke var egnet til å volde fare for andre.

Det er etter dette ikke bevismessige holdepunkter for at det foreligger en overtredelse av straffeloven (2005) § 188. Siden det er noe bevismessig tvil i saken, henlegges den etter bevisets stilling. Det er bare i de tilfelle hvor etterforskningsresultatet med særlig styrke viser at det ikke har skjedd en straffbar handling at forholdet kan henlegges som intet straffbart forhold anses bevist.

Etterforskningen av denne saken og av sak 13892809 har vist at det kan være behov for klargjøring og gjennomgang av hvordan våpen skal oppbevares under fremskutt lagring. Saken oversendes politimesteren i Møre og Romsdal politidistrikt og Politidirektoratet for administrativ vurdering, jf. påtaleinstruksen § 34-7, annet ledd.

Vedtak

Saken henlegges for X etter bevisets stilling.

X underrettes om vedtaket.

Saken oversendes politimesteren i Møre og Romsdal politidistrikt og Politidirektoratet for administrativ vurdering, jf. påtaleinstruksen § 34-7, annet ledd.

Sjefen for Spesialenheten for politisaker, 3. april 2017

Jan Egil Presthus

Rune Fossum
juridisk rådgiver